

CVLTURA

DIRECTOR: JOSEP THARRATS

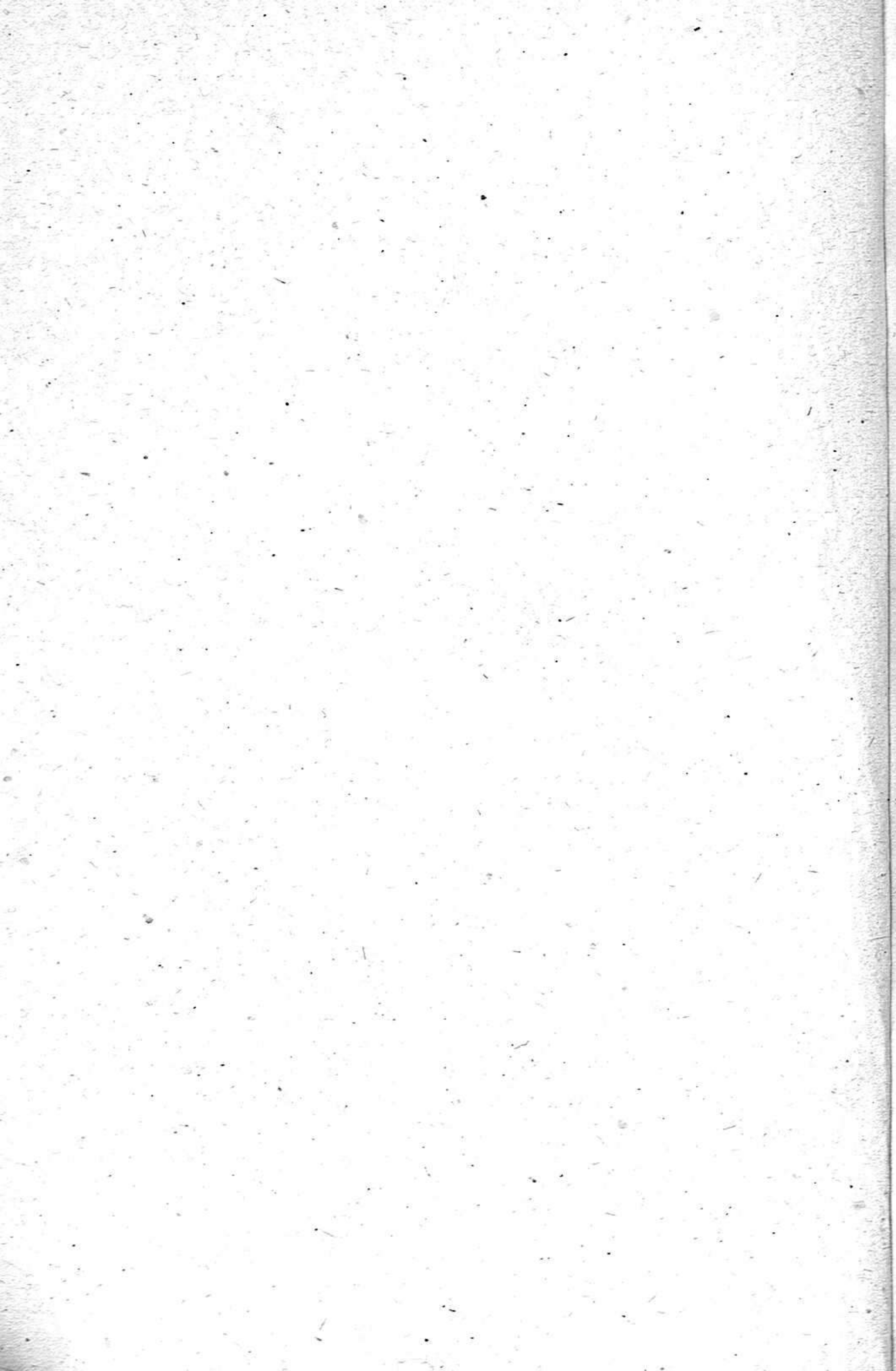
RUBÉN DARÍO, SALVADOR ALBERT,
P. PRAT GABALLÍ, ERNEST RENAN, GIV-
SEPPE RAVEGNANI, FREDERIC RAHOLA,
JOAN B. COROMINA, LLUIS DE GÓNGO-
RA, ÀNGEL ZARRAGA

ANY I. VOLUM I. NUMERO IV

DESEMBRE, MCMXIV.

GIRONA

SVMARI

ANY I. — DESEMBRE, MCMXIV. — NVM. IV.

RUBÉN DARÍO. . . .	<i>A la esposa del poeta Argüello</i>
SALVADOR ALBERT. . . .	<i>Amiel</i>
P. PRAT GABALLÍ. . . .	<i>Cançons</i>
ERNEST RENAN. . . .	<i>Alemanya jutjada per E. Renan</i>
GIVSEPPE RAVEGNANI	<i>L' Aurora</i>
FREDERIC RAHOLA	<i>Viatges</i>
JOAN B. COROMINA	<i>L' Iu Pasqual i les seves pintures</i>
LLVIS DE GÓNGORA. . . .	<i>Sonet XL</i>
ANGEL ZÁRRAGA. . . .	<i>Sobre art pictòric</i>

Per al número proper:

Col·laboració de F. MONSALVATJE I FOSSAS, DIEGO RVIZ, FRANCESC PUJOLS, ENRIC DíEZ-CANEDO, JOAN B. TORROELLA i traduccions d'ANATOLE FRANCE.

CULTVRA ha publicat en sos tres darrers fascicles, treballs inèdits de Gabriel Alomar D. Martí i Julià, Josep Tharrats, Carles Rahola, Miquel de Palol, M. Morera i Galicia, Xavier Monsalvatje, Joan Maragall, Prudenci Bertrana, Joan Llimona, Santiago Rnsiñol, M. Folguera i Duran, Joan Alcover, Victor Català, Lluís G. Castellà, Laureà Dalmau i Alexandre Plana; i traduccions especials per a la Revista, d' August Rodin, Giosuè Carducci, Wanda Landowska, Gabriel d' Annunzio i Jules Renard.

ADVERTIMENTS

CULTVRA apareixerà dins la primera desena del més en quaderns d' unes quaranta planes, cada sis dels quals formaran un luxós volum, amb tot el text inèdit.

Se farà una nota crítica de les obres que se 'n rebin dos exemplars.

Se publicaran solament els originals que hagin sigut demanats pel director.

Dels articles, que han d' esser firmats, ne són responsables llurs autors.

PANDEMONIUM

Amb aquest número, CVLTVRA comença a adquirir el caràcter de revista llatina enriquint-se amb la col·laboració castellana del genial poeta nicaragüeny Rubèn Darío i amb l' italiana del fort escriptor de Ferrara, Giuseppe Ravegnani, sense que aquesta innovació, com és de suposar, signifiqui 'l més mínim decaïment en el batallar en pro de Catalunya ni 'l més lleu desamor a la nostra robusta i dolcíssima Llengua Catalana, «la filla primogènita del llatí», i la més santa i la més estimada, per a nosaltres, de totes les de la terra.

Cada any, al començament de tardor, Girona tenia un hoste il·lustre: Marcel Robin, l' agudíssim crític de lletres espanyoles en el *Mercur de France*.

Robin era un enamorat silent dels arbres daurats del gran parc gironí, de les boires dels nostres rius, del silenci dels nostres vells carrers i, sobre tot, de la nostra Catedral d' imposanta bellesa.

Que interessant aqueix Marcel Robin, arxiver i crític, infinitament nostàlgic, sensual, subtil, desdenyós i complexe!

Odiava 'l socialisme, la democràcia, les multituds, el règim de les majories, el militarisme, la burocràcia, el xovinisme, i fugint de tot això, solia venir a Espanya a veure processons evocadores de temps passats i a amaran la seva ànima dins la fastuositat del culte catòlic.

Però Marcel Robin, que sentia tan pocs entusiasmes i tan poques simpaties, seguia amb fervorós interès el nostre nacionalisme, parlava correctament la nostra Llengua i comentava amb amor els llibres catalans en el *Mercur de France*.

Moltes coses que ell odiava, nosaltres les amavem, i altres coses que ell amava eren per nosaltres odiades. Però què hi fa! Això mateix ens unia més fortament en aquella altitud del nostre ésser ont sols hi hà entusiasmes intel·lectuals i fervorositats artístiques.

Aquesta tardor, per primera vegada d' uns quants anys ençà, no

A LA ESPOSA DEL
POETA ARGÜELLO

LOLA, LA BVENA JARDINERA Y HORTELANA
PARA EL AMADO ENCVENTRA EN SV HVERTO LA MIEL
Y LE OFRECE LA ROSA, EL LIRIO Y LA MANZANA
Y LE RIEGA CON AGVA DE SV AMOR EL LAVREL!

Y ASÍ EL AEDA LOCO DEL AMOR DE LA LIRA
Y DEL AMOR DE AMAR A LA MÁS ADORADA,
POR ELLA CANTA, SVEÑA Y SE ENCANTA Y DELIRA
CON VN BAJEL DE LVZ A LA VELA EN LA RADA.

COMO ELLA ESTÁ EN SV CORAZÓN, VA SV PRESENCIA
ANIMANDO EL BROSTAR DE LISES INTERIORES
Y DE ROSAS QVE ESTÁN SVPRIMIENDO LA AVSENCIA
POR MILAGRO SVTIL DE LAS MÁGICAS FLORES!

Y ECO Y PERFVME SON VNA SOLA ARMONÍA
PARA EL ALMA DE PRÍNCIPE QVE JAMÁS ESTÁ SOLA:
QVE EL RVISEÑOR DE NOCHE Y LA ALONDRA EN EL DÍA
LE JVNTAN CIELO Y TIERRA CON ESTE NOMBRE: LOLA.

RUBÉN DARÍO.

Barcelona, xxii octubre de mcmxiv.

DESEMBRE, MCMXIV.

CVLTVRA s' honora encapçalant lapidariament el present nombre amb una poesia inèdita de l' august poeta sudamericà Rubèn Darío. El meravellós cisellador del «Responso» damunt la tomba de Verlaine, amb una generositat que mai podrem suficientment correspondre, ens ha fet ofrena d' aquest espiritual tresor de rimes.

En els dies actuals que 'l seu nom gloriós, digne de les porpres del Tiziano, flueix dels llavis de les joventuts intel·lectives en ones de fervor i elogi amb motiu de l' aparició del seu nou llibre «Canto a la Argentina y otros poemas», ens és grat enviar una cordial salutació al més harmoniós apòstol que ha tingut la Poesia castellana i a un dels més alts mestres de la lírica llatina.

A l' immortal creador de «Prosas profanas», a l' innovador i moderníssim príncep del camps apol·linis qui ha cremat tanta mirra en holocaust a la nostra vigorosa Raça catalana, i infon en llurs estrofes diamantines i humanals la llum i la gràcia de la més pura llatinitat en concordança amb la bellesa perdurable dels marbres pentèlics, vagi com a humil tribut de viva admiració 'l nostre càlid ditirambi. — J. T.

AMIEL ⁽¹⁾

(FRAGMENT D' UN ASSAIG)

MENTRES el trist Amiel, durant trenta anys, dia per dia, fins als darrers moments de la seva vida, anava destil·lant, amb voluptuós turment, en els fulls del seu «Diari íntim» les pures essències del seu esperit subtil i complicat, servaven el seu mirar i el seu somriure les càndides dolçors de l' infantesa. Antinomia vivent? Oh! no. Lluny d' ésser forçats aquell esguard serè i aquell somriure lluminós — tota violència del seu ésser intern li era impossible — foren transparencies espontànies de la seva altíssima espiritualitat, signes exteriors de la seva «fluidesa»...

Extingida, una certa primavera, aquella gentilíssima infantessa de seixanta anys — modesta i perfumada violeta amada per amics, companys, deixebles, aparegué als ulls del món aquella altra flor esplèndida, nascuda i conreuada en el reculliment, aquell «Diari íntim», meravellosa passionària qui havia d' immortalitzar el nom del gran desconegut.

Ni com a professor, ni com a crític, ni com a poeta logrà renom Amiel. Parlava als altres... «Ésser desconegut

(1) Enric Frederic Amiel nasqué a Ginebra en 1821. Quedà orfe de mare molt petit. Estudià a Heidelberg i a Berlín durant alguns anys, els més feliços de la seva vida. Professà sense gaire lluïment Estètica i Filosofia en la seva ciutat nadiua. Publicà treballs de crítica i alguns volums de poesies rebuts amb fredor. Morí en 1881 deixant un «Diari íntim».

fins per aquells que estimeu, és la copa d' amargura i la creu de la vida: heus-aquí lo que posa als llavis dels homes superiors aqueix dolorós i trist somris de que tant s' admiren alguns; és la prova més crudel de les que 's reserven als homes que 's sacrifiquen... No cansar-se, no refredar-se, esser pacient, simpàtic, benevolent, esperar la flor que naix i el cor que s' obra, esperar sempre, com Déu, estimar sempre, tal és el deure».

Mort Amiel, ànimes esclarides, en latituts diverses, sentiren l' encantament d' aquell miracle de consciencia de sí mateix, que és el «Diari íntim». Escullits com Renan, Tolstoy, Matthew Arnold i altres proclamaren admirativament el seu nom. Aparegueren nombrosos i extensos estudis sobre ell i la seva obra, i Amiel fou conegut. En vida, se 'l judicà com a «professor», com a «crític», com a «poeta», com a «home», i Amiel era un *impersonal*, un esperit, un pur esperit, puig tot ell se fonia en un secret anhel infinit de puresa espiritual.

«Grans mercès, *Diari*. Aquestes pàgines no s' han pas escrit per a esser llegides, sinó per a calmar-me i per a que 'm serveixin de recordatori. Aquest és el meu quadern de viatge; aquestes mil pàgines, en el seu conjunt, no serveixen més que per a mi mateix i per a aquells qui després de mi puguin interessar-se en l' itinerari d' una ànima en una condició obscura, lluny de la fressa i del ronom».

Aqueix «Diari» fou la revelació d' un misteriós *original*. Incomprens, tal volta inexplicable, és de tota evidencia que ell *se compregué*. «Sense haver estat mort, soc un aparegut. Els altres me semblen somnis i jo soc un somni pels demés». Poetes han imaginat estats semblants, ell els visqué: d' aquí la seva *originalitat*; el seu poixant encís.

Aqueix «Diari» us sembla escrit en pàgines immaterials, sense contorns, amb suc de consciencia. Fill de la hora i del lloc, no us dóna cap sensació de temps ni espai. Les seves tendreses no us corprenen; els seus defalliments no us aplanen; les seves asprors no us ferei-

xen; els seus clams no us eixorden; les seves negrors no us ofusquen; els seus entusiasmes no us trasbalsen; els seus desvaris us donen una alta serenitat. L'efecte que us produeix aqueix «Diari» és simplement *inefable*. Entre ell i vosaltres, s'estén una gasa misteriosa a través la qual s'us apareix com en somnis. Veieu a l'impalpable martre de lo ideal clavat a la seva creu eteria i l'escolteu sense llàstima i el contempleu sens esglai, aquietada la vostra orella pel suau ressó dels seus planys i endolcit el vostre esguard per la llum enigmàtica que nimba 'l seu front magestuosament serè en mig d'una atmòsfera de eternitat.

«En nom del cel, qui ets? Què vols, ésser inconstant i inflexible? Ont és el teu pervindre, el teu deure, el teu desig? Voldries trobar l'amor, la pau, la cosa que ompli el teu cor, l'idea que has de defensar, l'obra a que has de consagrar el restant de les teves forces, l'afecte que ha d'apaivagar la teva sed interior, la causa per la qual moriries amb alegria. Emperò, la trobaràs mai? Tens necessitat de tot lo que no pods trobar: la religió veritable, la simpatia seriosa, la vida ideal; tens necessitat del paradís, de la vida eterna, de la santedat, de la fe, de la inspiració, què sé jo? Te caldria morir i renàixer; renàixer transformat i en un món diferent. No pods ni ofegar les teves aspiracions ni fer-te il·lusió sobre elles. Sembles condemnat a fer rodar la roca de Sísif, a sentir el rosec d'esperit d'un ésser la vocació i el destí del qual estan en perpetu desacord. «Cor cristià, i testa pagana» com Jacobi; tendresa i altivesa; tensió d'esperit i feblesa de voluntat; els dos homes de Sant Pau; caos sempre bullent de contrastes, d'antinomies i contradiccions, humilitat i orgull, candor infantívol i desconfiança il·limitada, anàlisi i intuició; paciència i irritabilitat, bondat i seguretat, fluïxesa i inquietut, impuls i esllanguiment, indiferència i passió...»

Anima tràgica; dolçament, admirablement tràgica!

* * *

Paul Bourget l' ha comparat a Hamlet. Doncs per què no a Faust, també?—Després de tot comparar-lo és confondre 'l.—Si en l' enigmàtic Príncep s' hi ha pogut veure l' imatge del seu pensament, en el misteriós Doctor hi ha vist ell mateix l' espectre de la seva consciència, la propia damnació, per a dir-ho aixís.—Hamlet, Faust, Amiel: tres *moderns*. A Amiel emperò 'l veiem més aprop nostre; no pas perquè és el darrer, sinó perquè vé de més *lluny*, i malgrat el búdic quietisme a que tendeix, ens empeny, motor immòvil, més *enllà*. —Hamlet somniador, Hamlet melancòlic, Hamlet irresolut, Hamlet abúlic, Hamlet torturat pel dubte, Hamlet impotent per a l' acció... Sí; emperò no fou Hamlet sinó Faust qui li arrencà aquesta exclamació dolorosíssima: «Ai! cada any se torna a apoderar de la meva vida inquieta aqueix ombrívol personatge. Es el tipu anguniós vers el qual gravito, i cada vegada més, trobo en aquest poema paraules que van de dret al meu cor. Tipu immortal, malfactor i maleit! Espectre de la meva consciència, fantasma del meu turment, imatge dels combats incessants de l' ànima que no ha trobat el seu aliment, la seva pau, la seva fe, no ets l' exemple d' una vida que 's devora a sí mateixa per que no ha retrobat al seu Déu i que, en la seva errant carrera a través els mons, porta en sí, com un cometa, l' incendi inextingible del desig i el suplici de l' incurable desengany? També jo 'm trobo reduït al no-res i m' extremeixo a la vora dels grans abims buïds del meu ésser interior oprimít per l' anyorança de lo desconegut, assedegat d' infinit, abatut davant de lo inefable. També jo sento a voltes aqueixes rabies sordes de vida, aqueixos raptés desesperats vers la ditxa; però amb molta més freqüència l' aplanament complet i la taciturna desesperació. I d' ont ve tot això? Del dubte del pensament, de sí mateix, dels homes i de la vida; del dubte que enerva 'i voler i trau el poder, que fa que s' oblidi a Déu i 's descuidi l' oració i el deure; del dubte inquiet i corrosiu que

fa impossible l'existència i somriu desdenyosament davant l'esperança.»

Per a ben capir l'íntim sentit de les paraules que, en aqueix terrible apòstrof, senyalen capdals aspectes de l'esperit d'Amiel, cal—simplificant-se i impersonalitzant-se—despullar-les dels hàbits seculars amb que arbitràriament les han vestides, no sols el comú sentir, sinó també l'intenció poètica. Més que «paraules» són pures inflexions d'una veu *original* reclosa en lo més íntim d'una consciència, indiferent a harmonitzar amb el chor exterior. Cal no confondre 'l lluminós esguard contemplatiu d'Amiel, que mira extàtic el més-enllà infinit des del bell fons de l'Occea, amb la cromàtica il·lusió espectral que arriba als nostres a través el tèrbol rebullir de les aigües en les quals naveguem. «Les nostres llengües no coneixen més que les vibracions particulars i localitzades de la vida.»—«Jo soc fluid i 'm cal resignar-m'hi» diu Amiel. I en altra banda: «Totes les idees, màximes, coneixements, costums se borren en mi com les arrugues de l'ona, com els plecs d'un núvol; la meua personalitat té 'l mínim possible d'individualitat. Soc a la major part dels homes lo que 'l círcol a les figures rectilínies. Estic arreu en mi; perquè no ting *jo* particular i nominatiu.» «Després de tot, afegeix, aquesta imperfecció té quelcom de bó. Essent menys *un* home, estic pod-ser més aprop de l'home, tal volta soc un poc més home.» Misteri, aqueix Amiel, penetrable, més que per anàlisi, per *emoció*.

* * *

El No-res! Obsessió profundíssima d'aqueix bell esperit.

«Mercès, Déu meu, per l'hora que acabo de passar en la teua presència... He assaborit el meu no-res. M'has donat la teua pau... Perdre la propia vida per a guanyar-la, oferir-la per a rebre-la, no posseir res per a conquerir-ho tot, renunciar al propi jo per a que Déu se dongui

a nosaltres, quin problema tan impossible i quina realitat tan sublim!» Percepció claríssima de l'impuresa de lo relatiu i anel infinitament desinteressat de realització de lo absolut perfecte en el món *nostre*. Després, ja resolt el «problema impossible» i assolida la «realitat sublim», convertit el $\circ$ en ∞ —prolongació de sí mateix, sense aditament ni interposició de cosa estranya—l'àtom transformat en univers per amplitud de *visió*, què més encara? La pau: el nirvànica esvaiment del Jo en el Tot, fill legítim i natural aquest de la propia consciència.

«No hi hà repòs per a l'esperit més que en lo absolut, per al sentiment més que en lo infinit, per a l'ànim més que en lo diví.» Res finit és veritable, interessant ni digne d'atraure 'l. «Tot lo que és particular és exclusiu» tot lo que és exclusiu li repugna. «No hi hà no-exclusiu més que 'l Tot». Es en la comunió amb l'Esser i per tot l'Esser que 's troba el seu fi. «Llavors, en la llum de lo absolut, tota idea esdevé digne d'estudi; en lo infinit, tota existencia digne de respecte; en lo diví, tota criatura digne d'amor.»

* * *

L'any avans de la seva mort, escriu que 'l seu esperit és el «marc buid de mil·lers d'imatges borrades. No té materia i ja solament és forma. S'ha eteritzat i algebritzat. La vida l'ha tractat com la mort tracta als altres; ja l'ha preparat per a una metamòrfosi ulterior. Tot m'és estrany, puc estar fòra del meu cos i del meu individu, estic despersonalitzat, deslligat, *envolé*.» «Es follia això?» se pregunta i ell mateix se respon negativament. «La follia és l'impossibilitat de retornar al seu equilibri després de vagabondejar per les formes estranyes, després de les visites dantesques als mons invisibles. La follia és no poder judicar-se i deturar-se.»

En el fons d'aquell marc buid de mil·lers d'imatges borrades s'hi veu relluir penetrant, enlluernadora la «mònada» concient que l'ompla de claretats eternes, dissolvents de lo concret: impur, limitat i passatger. Aquest

àtom subtil, imponderable, contrapès per sí sol de tot un món, retorna l'equilibri al seu esperit; aquell punt inextens, fixe, d'infinita brillantor és el polar estel que li senyala sempre, sempre fins al darrer instant de la seva inquieta i tormentada vida, el nord de la raó serena.

«Tots els aconteixements personals, totes les experiències particulars són per a mi pretextes de meditació, fets a generalitzar en lleis, realitats a reduir a idees; la vida no és més que un document a interpretar, una matèria a espiritualitzar. Tal és la vida del pensador. Se *despersonalitza* cada dia; si consent en experimentar i en fer és per a millor comprendre; si vol, és per a conèixer la volun'tat. Anc que li sigui dolç esser amat i anc que no conegui res tan dolç, en això mateix li sembla veure l'ocasió del fenomen més que no pas el fi. Contempla l'espectacle de l'amor i l'amor roman per a ell un spectacle. Ni sisquera creu seu el propi cos; sent que hi passa 'l torbellí vital que li és prestat per un moment i per a deixar-li percebre les vibracions còsmiques. No és més que subjepte pensant, no reté més que les formes de les coses, no s'atribueix la possessió material de res; no demana a la vida per a sí més que la saviduria. Aquesta disposició 'l fa incomprendible per a tot lo que significa goig, domini i acaparament. Es fluid com un fantasma que 's veu bé però que no 's pod agafar. Se sembla a un home com els mans d'Aquil, com l'ombra de Creuse se semblaven a éssers vivents.»

Si l'esperança del gran No-res sempre 'l consoia i equilibra, la percepció del *seu* no-res a voites el tormenta i el fa vacil·lar. «*Créature d'un jour qui t'agites une heure*» prou que ho sé lo que t'ofega; és sentir el teu no-res. Acaben de passar devant els teus ulls noms de grans homes com un retret ocult i aquesta gran naturalesa impassible te diu que demà desapareixeràs, efimer, sense haver viscut... Qué és la nostra vida en el remolí infinit? Sento una mena de terror sagrat i no solament per mi sinó per la meva especie, per tot lo que és mortal.»

Torna més tard a evocar el seu turment. «Qué és lo que he sabut traure de les meves dots, de les meves circumstancies particulars, del meu mig segle d'existencia? Qué és lo que he fet produir al meu terreny? Tots els meus paperots, la meva correspondencia, aquests mil·lers de pàgines íntimes, els meus cursos, els meus articles, les meves rimes, les meves notes diverses són altra cosa que fulles seques? A qui i a què hauré sigut útil? Durarà el meu nom un dia més que jo i significarà quelcom per a algú? Vida nul·la. Moltes anades i vingudes i molts gargots per a res. En resum: res. I per a major miseria, no és una vida empleada en favor d' algun ésser adorat, ni sacrificada a una esperança futura. La seva immolació haurà sigut vana, el seu renunciament inútil, la seva abnegació gratuïta i la seva aridesa sense compensació.»

Aixís diu, emperò seguidament retroba l'equilibri: «M'enganyo: haurà tingut la seva riquesa secreta, la seva dolçura, la seva recompensa; haurà inspirat alguns afectes molt preuats; haurà donat goig a algunes ànimes; la seva vida oculta haurà tingut algún valor. Per altra banda, si no ha sigut res, ha comprès molt. Si no ha estat en l'ordre, haurà estimat l'ordre. Si no ha assolit la ditxa ni ha lograt complir el seu deure, al menys ha sentit el seu no-res i ha demanat perdó.» Santedat!... D'aquesta santedat ne parlariem amb paraules tan altes i tan pures com no 'ns les inspiraria cap nom canonitzat.

SALVADOR ALBERT.

CANÇONS

I

Jo soc aquell qui en temps passat
el bé d' Amor no coneixia;
vers tots els vents de la ciutat
l' ànima meva 's deixondia.
Mes, en el fons — de mes cançons
no era pas apagada,
sinó brillant — i palpitant
la guspira sagrada.

Tota la terra era un desert
i era ma vida caravana;
mai el nou jorn m' havia ofert
una bella ànima germana.
Mes en el fons — de mes cançons
no era pas apagada,
sinó brillant — i palpitant
la guspira sagrada.

Fins que un matí, tot fent camí,
l' ànima bella apareixia;
ja en el meu cor de pelegrí
naixien dolls de melodia,
car en el fons — de mes cançons
no era pas apagada,
sinó brillant — i palpitant
la guspira sagrada.

I ara camino somrisent
 i la meva ànima ès encesa;
 cada nou jorn me fa present
 d' un ritme nou de juvenesa.
 De l' antic fons — de mes cançons
 avui ès abrandada
 i és més brillant — i palpitant
 la guspira sagrada.

II

Un matí blau i assoleiat
 ès delitosa festa
 per a un poeta enamorat
 que té en el cor — nèctar sagrat --
 la mel de la ginesta.

La primavera en eclosió
 perfuma les muntanyes;
 tot pensament devé cançó
 quan de les flors preng la dolçô
 com les abelles, mes companyes.

Devé cançó tot pensament
 i d' ella ès missatgera
 l' ala embaumada i diligent
 de l' oreig suau qui 's va estenent
 com invisible cabellera.

De la muntanya ha eixit mon cant,
 s' envola vers marina;
 tota la terra ès palpitant
 d' una emoció divina.

III

Quan dels llavis s' ha després
 l' alat bes
 que 'l teu esguard me demana,
 sembla, amada, un papelló,

de clarô,
sobre una rosa galana.

Revoloteja primer
joganer
damunt de tes galtes fines,
cercant tos llavis que són
niu pregon
de grans roses porporines.

Quan en tos llavis ha mès
l' alat bes
la seva essencia sagrada,
les ales ha deturat
i ha inflammat
mon ànima enamorada.

IV

Cada vegada que l' Amor
vol adreçar-me una sageta,
dic, estimada, en ta llaor,
una paraula de poeta.

Quan la paraula he pronunciat
tota dolor sembla finida
i ès el meu cor enamorat
com un roser qui treu florida.

El déu Amor sembla sorprès
de la paraula que no ha entesa.
Qui en la meva ànima haurà mès
nova virtut de gentilesa?

Quin altre déu que Cupidó
sab de facecies amoroses?
Qui pod fer roses sens dolô
de les sagetes silencioses?

Vers Cupidó vaig somrisent,
 preng una a una les sagetes
 i en el buirac incandescent
 poso les roses dels poetes.

V

Olor de flors, olor de maig,
 olor de poesia;
 gai és el sol i a cada raig
 crec ovirâ a l' amada mia.

Fulles i flors i branquillons.
 són molis de la rosada;
 volen suaument els papellons
 com les mirades de l' amada.

Olor de maig, olor de flôs,
 matí de poesia;
 de cada calze qui és desclòs
 beire d' amor jo me 'n faria.

Sento l' esguard, sento l' halè
 de la rica natura;
 sento mon seny dolçament ple
 de la rosada pura.

Vaig caminant com un infant,
 la joia m' acompanya...
 Mentre camino vaig cantant
 i una claror serena 'm banya.

Olor de flors, olor de maig,
 olor de poesia;
 gai és el sol, i a cada raig
 va apareixent l' amada mia.

P. PRAT GABALLÍ.

ALEMANYA JUTJADA

PER ERNEST RENAN

UN passatge del discurs de recepció d' Ernest Renan a l' Acadèmia Francesa, va aixecar fortes censures a Alemanya. L' il·lustre autor de la *Vie de Jésus* va contestar-hi amb una aticíssima lletra endreçada a un amic d' allí, la qual té excepcional importància en els formidables dies que vivim. Per això la traduí en la seva part més substancial.

Després del topament entre Alemanya i França, Renan esperava que les dues grans nacions tornarien a col·laborar en la recerca de tot lo que ennobleix la vida, i aquesta col·laboració ja havia començat, essent ben fecunda per a la ciència, quan l' odiós imperialisme alemany l' ha estroncada.

«Sense nosaltres, deia Renan als alemanys, vosaltres sereu solitaris i tindreu els defectes de l' home solitari; el món no més apreciarà perfectament de vosaltres lo que nosaltres li haurem fet comprendre. I m' apresso a afegir que sense vosaltres la nostra obra seria flaca, insuficienta».

L' odi no és pas eternal. La nova barrera immensa de cadavres desapareixerà un jorn. I quan de les desferres de l' Alemanya imperialista i guerrera hagi nascut un poble lliure, la col·laboració rependrà suaument. Així no haurà sigut del tot vana l' esperança del savi. — C. R.

* * *

Fer grans coses en el sentit marcat pel geni d' Alemanya, tal era, doncs, el deure de Prussia quan la sort de les armes hagué posat els destins d' Alemanya entre ses mans. Ella ho podia tot per al bé; car la condició per a realitzar-lo consisteix en esser fort. Què hi havia a fer? Què ha fet? Vint anys, més de la meitat de lo que Tàcit anomena *grande mortalis ævi spatium*, han transcorregut des que ella gaudeix a Europa d' una superioritat incontestada. Per quins progressos en Alemanya i en el món haurà sigut marcat aquest període històric?

I primerament, després de la victòria, la nació victoriosa té ben bé 'l dret de trobar en ella les recompenses dels seus heroics esforços: el benestar, la riquesa, la satisfacció, l' estima recíproca de les classes, la joia d' una patria gloriosa i pacificada. En política, té dret sobre tot al primer dels béns, a la primera de les recompenses; vull dir a aquestes llibertats fonamentals de la paraula, del pensament, de la premsa, de la tribuna; totes aqueixes coses que són perilloses en un Estat feble o vençut i possibles solament en un Estat fort. Aquestes grans qüestions socials que agiten el nostre segle no poden esser resoltes més que per un victoriós que 's serveixi del prestigi de la gloria per a imposar concessions, sacrificis, l' amnistia a tots els partits. Donar la pau, en lo que la pau és d' aquest món, i la llibertat tant amplia com és possible en aquesta Europa continental que encara no ha trobat son equilibri; fundar definitivament el govern representatiu; abordar francament els problemes socials; elevar a les classes humils sense inspirar-les l' enveja de les superioritats necessaries; minvar la suma dels sofriments; suprimir la miseria immerescuda; resoldre la delicada qüestió de la situació econòmica de la dona; demostrar amb un gran exemple la possibilitat d' abordar al mateix temps les necessitats polítiques oposades que Anglaterra ha conciliat, perquè 'l problema 's plantejava per a ella d' una manera relativament fàcil; veus-aquí lo que hauria justificat la victòria, veus-aquí lo que l' hau-

ria mantinguda. Perquè la victòria té sempre necessitat d'esser lilegitimada per benifets. La força que ha sigut desencadenada devé imperiosa a son torn. Des que ha rebut la salutació imperial, el Cèsar pertany a la fatalitat fins a la mort.

D' aquest programa que la força de les coses semblava imposar-vos, què n' haveu realitzat? Ha devingut el vostre poble més ditxós, més moral, més satisfet de la seva sort? Es clar que no; símptomes com jamai se n' han vist après la victòria, s' han manifestat entre vosaltres. La gloria és el fenc amb què 's nodreix la bestia humana; el vostre poble n' està saturat, i tira coces!... Napoleó I, en 1805, 1806, havia imposat silenci per l' admiració a tota veu contraria; un centenar de persones tot lo més murmuraven; l' idea d' un atentat contra la seva persona hauria semblat un contrasentit. Còm és que a l' endemà de triomfs com no se n' havien vist feia seixanta anys, el vostre govern s' ha trovat en presencia d' un descontent profund? Per què està sempre preocupat de mesures restrictives de la llibertat? Generalment, no s' ha pas de reprimir després de la victòria; la repressió és propia dels febles. Lo que passa entre vosaltres, no importa còm s' expliqui, enclou una censura contra 'ls vostres homes d' Estat. Si el vostre poble és tant dolent com ells diuen, això és llur condemna. Aspres i durs, considerant l' Estat com una cadena i no com quelcom de benèvol, se pensen conèixer la naturalesa humana. Han comptat massa amb la virtut germànica, i ja en veuran el resultat. Han fet de vosaltres una nació organitzada per a la guerra; com aqueixos cavallers del segle XVIe, coberts de ferro, esteu aixafats pel vostre armament. Imaginar-se que continuant sofrint semblant càrrega sense treure'n cap aventatge, el vostre poble tindrà l' agilitat necessaria per a les arts de la pau, és esperar massa. Aquests sacrificis militars us posen en la necessitat o de fer la guerra indefinidament, —i vosaltres teniu prou seny per a no veure que aquestes jugades a la Napoleó I, porten als abims, —o de tenir un lloc desaventatjós en la

lluita pacífica de la civilització. Les agitacions socialistes són, com la febra, una malaltia i un símptoma a la vegada; s'han de tenir en compte; no n'hi hà prou amb afoegar-les; és precís veure'n la causa i, en alguns aspectes, donar-hi satisfacció. Els errors populars s'afebleixen amb la publicitat; se fortifiquen provant de retornar el poble a creences devingudes sense eficàcia. Els vostres mestres d'escola prou tornaran al pur catecisme; serà inútil. Les lleis repressives no hi poden pas més; no's maten pas mosques a cops de canó.

I en l'ordre polític, en la realització d'aquest ideal de govern constitucional que 'ns és tant car a tots i en el qual l'Europa continental encara no ha reeixit, quin progrés haveu acomplert? En què la vostra vida parlamentària ha sigut més brillant, més lliure, més feconda que la dels altres pobles? Jo no arribo pas a veure-ho, i en això també, en lloc d'aquesta amplitut lliberal que és pròpia dels forts, trovo els vostres homes d'Estat preocupats sobre tot de restriccions, de repressions, de reglaments coercitius. No, repeteixo; no és pas per aquests medis que reduireu al món. La repressió és una cosa ben negativa. I si, mentres els vostres homes d'Estat estan submergits en aquesta ingrata feina i el pagès francès, amb son gros bon sentit, sa política poc refinada, son treball i ses economies, conseguís fundar una República regular i duradora? Seria divertit. L'empresa és massa difícil i massa perillosa per a que sigui permès descomptar-ne l'èxit; però lo increïble és sovint lo que succeeix. Els soldats aixalabrats del general Custine, els grenaders heroics i burlescs que varen semblar a tots els vents les idees de la Revolució, han reeixit a llur manera.

La gloria nacional és una gran excitació per al geni nacional. Vosaltres haveu tingut vuitanta anys d'un admirable moviment literari, durant els quals s'ha vist florir en el vostre poble escriptors comparables als més grans de les altres nacions. Com és que aquesta vena sigui com agotada? Després de la nostra edat literària clàssica del segle XVIIe, nosaltres hem tingut el segle

xviiie, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, d'Alembert, Diderot, Turgot, Condorcet. Ont és la vostra continuació de Goethe, de Schiller, de Heine? Per cert que 'l talent no us manca pas; però hi hà, per a mi, dugues causes que noeixen la vostra producció literaria: primerament, les vostres càrregues militars exagerades, i en segon lloc, el vostre estat social. Supposeu a Goethe obligat a fer el seu aprenentatge militar exposat a les paraules dels vostres sargents instructors; us penseu que no perdria en aquest exercici la seva flor d'elegancia i de llibertat? L'home que ha obeit està perdut per sempre per a certes delicadeses de la vida; és disminuït intel·lectualment. El vostre servei militar és una escola de respecte exagerat. Si Molière i Voltaire haguessin passat per aqueixa educació, hi haurien perdut llur fi somris, llur malignitat a voltes irreverenta. L'estat de conscrit és funest per al geni. Me direu que aquest règim, també l'hem adoptat nosaltres. Pod-ser no és pas lo millor que hem fet; i en tot cas, no 's veu pas gaire proper encara 'l dia en què estarem malalts per exageració de respecte.

El vostre estat social me sembla també molt poc favorable a la gran literatura. La literatura suposa una societat alegre, brillanta, fàcil, disposada a riure's d'ella mateixa, ont la desigualtat pod esser tant forta com se vulgui, mes ont les classes se barregen, ont tots viuen de la mateixa vida. Me diuen que fa dèu anys que haveu fet grans progressos vers aquesta unitat de la vida social; no obstant, jo no en veig pas encara 'l principal fruit, que és una literatura comuna, que espressa amb talent o amb geni totes les facetes de l'esperit nacional; una literatura amada, admirada, acceptada, discutida per tots. Jo no ignoro pas els noms molt honorables que aneu a citar-me; jo no puc pas trobar que 'l vostre nou imperi hagi realitzat lo que devía esperar-se d'un govern que concentra en ell totes les forces del geni alemany. A vosaltres pertocava fer sonar ben alt el clarí del pensament; aquest's nous accents que havien de fer batre tots els cors, nosaltres els esperem, i no savem pas veure còm, de l'estat moral

que certs fets recents ens han revelat, podria sortir un moviment de lliure expansió i d'ardenta generositat.

Ereu forts, i no haveu pas fet la llibertat! La vostra campanya contra l'ultramontanisme, llegítima quan s'ha limitat a reprimir l'intolerancia catòlica, no ha pas fet avançar d'un pas la gran qüestió de la separació de la Esglesia i de l'Estat. Els vostres ministres han restat sempre en el vell sistema pel qual l'Estat confereix privilegis a l'Esglesia i té per ella exigencies, sense veure que aquestes exigencies, que tenen una aparença tirànica, són lluny d'igualar els privilegis que se li concedeixen amb una altra mà. Certament, no anireu pas a Canossa. Lleó XIII no és pas Gregori VII; és ell qui vindrà a ont voldreu. Però en això també esperavem coses grans i noves, i no les veiem pas venir.

Jo faria somriure als vostres homes d'Estat si digués que 'l vostre imperi, en aquests primers anys que són sempre 'ls més feconds, tampoc ha complert sos deures envers l'humanitat, i que l'avenir li demanarà comptes de moltes qüestions a les quals ha girat l'esquena com a ensommis d'ideòlegs. Les nostres habituts d'esperit i la nostra historia ens donen pod-ser idees falces en lo que respecta a l'ideal d'una gran hegemonia nacional o dinàstica. Nosaltres pensem sempre amb August, amb Lluís XIV; nosaltres no comprenem pas que 's regni sobre 'l món sense grandesa, sense esplendor, sense cercar l'amor del món i forçar son agraiment. Una nació o una dinastia dirigenta ens apareix com quelcom noble, simpàtic, com una força encarregada de patronar tot lo que és bell, d'afavorir el progrés de la civilització baix totes ses formes. Esplendor, generositat, benevolença ens semblen condicions necessaries d'aquests grans regismes momentanis que pertoqueu alternativament a cada nació. Lluís XIV no sentia parlar d'un home de mèrit, fos del país que fos, sense preguntar-se si podria donar-li una pensió. Se creia 'l déu benefactor del món; Europa ha viscut durant cent anys del seu sol de coure daurat. Vanitat de vanitats! L'humanitat és quelcom d'assats frívol;

cal saber-ho si s'aspira a guanyar-la o governar-la.

Per a guanyar-la és precis plaure-li, és precis esser amable. I bé: els vostres homes d'Estat tenen tots els dònns, fòra aquest. Força de voluntat, aplicació, geni contingut i obstinat; no s'han pas mostrat inferiors, per les qualitats sòlides, a cap dels grans genis polítics del passat. Però s'han equivocat figurant-se que amb això podem dispensar-nos de plaure al món, de guanyar-lo amb benifets. Error! No més ens imposem a l'humanitat per l'amor de l'humanitat, per un sentiment ampli, lliberal, simpàtic, del qual els vostres nous mestres se burlen fortament i el tracten de quimera sentimental i pretenciosa. No discutim pas contra «poses», contra modes passatgeres; però és ben permès dir que una ostentació d'egoisme i de fred càlcul jamai ha sigut el tó dels homes que mereixen figurar eternalment en el Panteó de l'humanitat.

Tracteu-me d'atrassat, però jo no reconeixeré mai com havent realitzat l'antic ideal alemany aquests homes durs, estrets, detractors de la gloria, fingint un ran de terre vulgar i positiu, pretextant un desdeny de la posteritat que en el fons no senten. En el passatge de mon discurs de recepció que us ha ofès, jo no he pas volgut dir altra cosa. El geni d'Alemanya és gran i poderós; continúa essent un dels orguens principals de l'esperit humà; però l'haveu posat en un torn ont pateix. Us heu extraviat per una escola seca i freda, que més que desenrotllar aixafa. Estem segurs que us retrovareu vosaltres mateixos, i que un dia tornarem a esser col·laboradors en la recerca de tot lo que pod donar gracia, alegría i felicitat a la vida.

ERNEST RENAN.

L' AURORA

(LE LIRICHE DELLA GUERRA)

A DIEGO RUIZ

O Italia tu non hai che le ghirlande
sui brulli cimiteri e su le croci,
la terra smossa ha un fervere di voci
antiche e di canzoni venerande.

O Italia io vedo il volto addolorato
chinare a l' ombra de le tue bandiere,
mentre l' Istoria, quale antico arciere
scocca l' istante nel ricordo alato.

O Italia la sorella tua latina
ha ancora il solco de le sue sconfitte,
ma sorgono da l' anime trafitte
ugne di iena e volto d' eroina.

E Giovanna cavalca e la sua pesta
sanguina e nel sangue essa s' ingiglia,
e San Dionigi, sorto a la *vigilia*,
offre a l' altare la sua mozza testa.

Ogni soldato ha un' ombra e una vendetta,
chiusa nel cuore come un' ostia sacra,
per essa e per la patria egli consacra
alla morte una vita benedetta.

Ma tu che fai? Ricingi di ghirlande
i tumuli dei morti? Ma non senti
venir per l' aria sovra rossi venti
le mille squille de l' Italia grande!

Che fai? Solleva il marmo de le tombe,
chè il cenere cadrà sovra la terra,
qual seme grande per la grande guerra...
e i crisantemi bacieran le tombe!

GIUSEPPE RAVEGNANI.

Ferrara, novembre MCMXIV.

VIATGES

CONSERVO una fonda impressió de Praga, plena de records mig-evals i vibranta de vida nova, la qual amb son ferm esperit nacionalista que fa miracles, se n' emportà totes les meves simpaties. Viena, amb ses vies monumentals i ses perspectives magestoses, polida, senyora i riallera a la vegada, és una ciutat que deixa un sabor deliciós.

L' excursió pel Danubi, en mig d' aquell batibull de races i aquella barreja de ruines i de coses modernes, prepara la visió de Buda-Pest, la metròpoli superba que ha eixit de la barbarie, saturada de la llum d' Orient, que per una banda fa cara als turcs amb la sang europea i per altra s' encara amb l' Occident amb remembrances d' Atila.

Trieste és la gran fornal, ont s' empaiten amb més foc i febre les nacionalitats d' aquell Imperi qui s' aguanten amb agulles. Irredemntistes, alemanys i eslaus viuen allí en constant lluita, cercant l' aleació humana qui té de portar l' equilibri a aquella barreja de pobles contraposats.

* * *

A Portugal vaig deturar-me a Bussaco, que és un paratge encisador. Fou convent, després possessió de l' Estat i se 'n volia fer una possessió reial. El palau, cons-

truit en estil manueliu (un gòtic florit i fantasiós) és ara 'l Palace-Hotel, ont hi van anglesos i alemanys en cerca d'aquella naturalesa ont s'hi troba 'l maridatge del mig-dia lluminós amb el nord ple de ver'ors. Lo meravellós del lloc és el bosc immens que circumda 'l palau, un bosc d'arbres centenaris, principalment cedres; un prodigi forestal que parla d'altres segles amb sos gegants vegetals que fan respecte com un estol de patriarques. Es un seti sense rival per a reposar i esplaiar l'esperit.

FREDERIC RAHOLA.

L' IU PASQUAL

I LES SEVES PINTURES

ANEM a dir unes paraules sobre l' obra den Pasqual i ens passa quelcom semblant a lo que dèu succeir a un rústec qui tingués als dits un vidre venecià: tenim la por de que nostra subtilitat, sia a la obra d' aquest home, lo que la pell groixuda de les mans del pagès a la llisa superfície del vidre.

No 's tracta pas d' un *parvenu* ni de la feina esquerra d' un principiant fàcil de calificar i àdhuc de classificar: ès al més alt mestre del modern paisatge català al qui tenim davant i al qui no podem pas descobrir, perquè la seva meritíssima tasca ès ben coneguda i ben valuada de tota la Catalunya civil. Molt s' ha parlat i molt s' ha escrit, amb autoritat i suficiència, de l' obra del nostre artista i si ara nosaltres ens atrevim a posar un humil comentari a la seva feina, ho fem per a complir amb un deure de bona criança.

Girona té de remerciar a en Iu Pasqual la més seria manifestació artística d' aquests últims temps i nosaltres ens creiem en l' obligació de restar-li agraits. Els giro-nins, hem admirat, primer que ningú, els seus últims quadres i en ells el miracle de dolces suavitats que hi són atresorades. Els arbres canten i les fontanes ragen i els aucells hi coven, en els paisatges que han pintat les mans del místic dels humids paratges d' Olot, amb un amor i

amb una gracia que corprèn.

En els nostres temps, de pintura d' il·lusionisme, en que l' *épater le bourgeois* sembla que encara constitueix el *credo* de la majoria dels artistes nous, i quan l' art castellà o 'l bestialment l'lord dels alemanys, s' ha ficat com una barrina al cap i a les butxaques de la nostra societat, és una cosa bella i consoladora de pensar, que encara hi ha gent—i gent com el gran lu—que 's recorda que hi han camps i boscos ont hi cau rosada i ont hi fa un sol tan bo. I d' allí, dels camps i dels boscos, és d' ont ens porta aqueix, per via directa, els colors i les linies amb una puresa i una intensitat emotiva rares vegades superada per ningú.

Nosaltres creiem que la millor qualitat de l' art den Pasqual radica en la clara resolució de la complicada senzillesa dels seus assumptes i veiem aqueixa, fruit d' un constant contacte amb la complicadament senzilla obra d' aquest món: l' estudi atent de les maravelles naturals, semblen el seu únic mètode i la seva única doctrina i sols amb la pràctica d' aitals, se comprèn la formació d' un formidable tècnic com ell—perquè savia és la seva pintura—i el que no hagi perdut la seva obra, res del valor emotiu que l' ha caracteritzada des dels seus començos. Ni l' anècdota ni la traça són amics de les seves obres; avorreix i detesta aqueixes croces, de que tant s' han servit els pintors castellans per a caminar per les estretes vies de desolació que estan portant a la mort a la pintura espanyola, corcada i podrida per tots els amaneraments.

Alguna vegada hem sentit acusar al nostre pintor de un parentiu massa pròxim amb el dolcíssim Corot i sempre ens ha semblat, a nosaltres, que, en primer lloc és una gloria per a ell aquest parentiu, i veritablement una falta de finor perceptiva dels acusadors, la consideració de *massa proximitat*; car si bé és cert que 'ls quadres del pintor català s' assemblen a les alades pintures del francès Corot, hi hà en el fons una coincidència psíquica natural i esplicable i una diferència inicial i constant en el

desenrotllo de les obres llurs. Una sola subtilitat corotiana és tota una seva divina tela, i en canvi, la raça—que pesa sempre molt en les coses del nostre pintor—fa que sien aquestes, laborades i robustes, fetes i sofrides com l'oli dels nostres trulls i com la costellada de les nostres naus.

Els catalans hem d'estar orgullosos de comptar entre els nostres escassos artistes a l'Iu Pasqual i tenim de procurar que triomfin en nostre esperit, els seus núvols, els seus arbres i les seves comes—ès dir, la nostra raça, nosaltres mateixos—de les influències barbres o degenerades que ja hem sentit de massa aprop.

Quedin-se les guitarres i les llàgrimes i els sospirs els impotents i els tristos i sien per als freds de cor, el cementiri de Böecklin i els varis mil·lions de quintars de pedra del monument de les Nacions. Nosaltres hem de procurar acostumar-nos a estar bé entre aquesta fosa de cobalt que és el nostre Mediterrà, les nostres oliveres i els quadres de l'Iu Pasqual.

JOAN B. COROMINA.

Llafranc, novembre MCMXIV.

SONET XL

La dolça boca que a gustar convida
un humor entre perles destil·lat,
i a no envejar aquell licor sagrat
que a Júpiter ministra 'l galan d' Ida,

oh amadors, no toqueu si voleu vida;
perquè entre un llavi i altre acolorat
hi hà 'l déu Amor, del verí seu armat,
com entre flor i flor serp abscondida.

No us enganyin les roses, que a l' aurora
dirieu que, iritzades i oloroses,
li devallaren del purpuri sí;

car pomes són de Tàntal, i no roses,
fugint després del qui han temptat alhora,
i tan sols de l' amor resta 'l verí!

LLVIS DE GÓNGORA.

SOBRE ART PICTÓRIC

LA meva convicció actual és *cercar lo expressiu*; es dir, la supeditació de la linia, del color i del clarobscur a l'expressió d'un estat espiritual. Crec que aixís procediren els mestres que admiro amb tota la força de la meva ànima, i crec que aquell qui tendeixi, com ells tendiren, a l'eliminació de l'atzar en la obra d'art, en l'investigació ansiosa de l'obra perfecta, se 'ls hi assemblarà; no amb la semblança superficial que donen les imitacions, sinó amb la qui tenen les obres inspirades per una mateixa concepció estètica.

Aquesta idea de la selecció en pintura és la força dels antics mestres. «Se conta de Leonardo da Vinci que una vegada va tenir que pintar un animal espantós i ho féu amb diversos elements que d'altres animals extragué, arribant a oferir una obra que esporuguí a quants la veien». El propi mestre florentí parla d'aquesta convicció en son *Trattato della Pittura*, § VII: «El pintor deü esser universal i amant de la solitud; deü considerar lo que mira i raciocinar amb sí mateix, *elegant les parts més excel·lents de les coses que veu*». El pintor té que revelar un estat de son esperit a qui contempli llur obra, i els medis d'expressió són l'armonia i el ritme que la seva linia, el seu color i el seu clarobscur segueixin, per lo que precisa que arribi al domini absolut dels medis de son art; és dir, *a l'estil*, que és l'intensificació dels medis expressius. I el pintor haurà donat un gran pas en son art quan

l' estudi definit i abstracte del dibuix li ensenyi com la direcció d' una línia pod suggerir una idea, i quan tingui la convicció absoluta de que, per variable que sia l' efecte dels colors, cada un d' ells té son caràcter propi, que està en relació amb nostres sentiments. Jo crec que a ningú li és difícil convèncer-se per sí mateix del poder expressiu del color. Sens dubte que un color té per sí propi menys virtut d' expressió i d' emoció, que quan contrasta o s' armonitza amb un altre. No obstant, entre el blanc, qui resum tots els raigs del sol, i el negre, qui els absorbeix, cada color té son accent propi i ens diu joia i tranquil·litat, mentres més s' atança al blanc, i se malinconitza o s' entristeix a l' arribar a l' extrem obscur.

El groc és el color que més directament emana de la llum; els pobles coloristes, com els xinos, el miren com el més bell dels colors. És el color dels espectacles esplèndids, dels més preciosos metalls. És magnífic en els camps de blat i en les cabelleres rosses. Tacat de negre, és la pell dels animals horribles, la pantera i el tigre, i aquesta oposició d' or i negre és molt comunal i molt volguda en els pobles violents.

El roig està col·locat entre l' alegria dels tons clars i la tranquil·litat dels ombrius; té una expressió de dignitat, de magnificència i de pompa. És imponent i terrible en les togues judicials; en les vestimentes cardenàlies, i en els uniformes militars ens parla d' orgull i d' expansió. Atrau i provoca la mirada i afirma la voluntat.

El blau és el color que puja i baixa més en la gamma tonal; arriba quasi al blanc imperceptiblement i s' profunditza fins als confins del negre. Plau als poetes perquè és immaterial i celest. Quan és clar ens parla de puresa, de coses eteries, i quan obscur té l' imponenta mel·làngia dels crepuscles.

I així successivament se podria pensar en els diversos caràcters expressius que 'l color té per sí mateix, i del propi mode trovaríem que 'l clarobscur posseeix sa expressió particular. I el dia que arribéssim a l' expressió pictòrica d' aquests conceptes estaríem més aprop del

diví Sandro o de Leonardo, el déu, que no pas fent testes brutes i totes aqueixes coses que en l'art naturalista pintem.

Pensi cadascú com vulgui. La perfecta autonomia individual és la característica de nostres temps; però damunt tot això hi hà les grans coses qui foren. Serveixi 'ns la Naturalesa per a documentar-nos, per a poder elegir en ella 'ls elements qui més responguin al nostre regne interior. Procedim com el poeta i com el músic, per una selecció de ritmes i harmonies, i arribarem a pintar aqueixa obra que és a tot arreu i no és enlloc. Deslliguem-nos, dins de nostre ser d' homes moderns, d' aqueixa cosa despreciable que s'anomena moda, i pensem que sols l'obra del nostre somni és duradora. I si al fi hem sigut inhàbils i ens resta la derrota, és precis pensar que fou per realitzar aqueixa obra íntima, aqueixa expressió única i personal del regne interior que cada home, per humil que sia, porta dintre sí mateix.

ANGEL ZÁRRAGA.

(Traduit per a CVLTVRA).

hem vist a Marcel Robin, amb la seva nostalgia i el seu monocle, pels carrers de Girona, i sense saber res d'ell, ens hem preguntat angustiosament si també seria a la guerra, ont tants esperits nobles i intel·ligents troben una mort tràgica i gloriosa.

Si és aixís, si els deures envers la França excelsa l'han dut a combatre contra 'ls teutons doctes i barbres, xops de sang, que aterren Catedrals i no respecten la vida santa dels vells ni la vida divina dels infants, nosaltres, que 'ns recordem de Marcel Robin com una de les personificacions més selectes de l'esperit francès, demanem per ell la protecció dels déus benevolents i desitgem reveure'l i saludar-lo bentost en la Victoria!

En la tarde del dia 4 del passat novembre, la gentilíssima senyoreta Andreua Furnells, solista de l'«Orfeó Català», portà amb el seu esquisid art vocal un efluvi de poesia a la nostra ciutat, cantant, entre altres cançons selectíssimes, *Adelaida* de Beethoven amb tanta espiritualitat i delicadesa que deixà en nosaltres una fonda emoció estètica.

L'altíssim pensador americà Josep Enric Rodó ha afirmat, en un bellíssim article, la solidaritat de l'Amèrica llatina amb la causa de França i dels Aliats, que és, «en el més alt i ampli sentit, la causa de l'humanitat».

França, diu el lluminós assagista, «té per a nosaltres el triple prestigi de la seva llatinitat dirigenta, del magisteri intel·lectual que ha exercit sobre la nostra cultura, i de la tradició de llibertat encarnada en la seva gran Revolució, mare de la nostra, i en el triomfant arrelament de ses institucions democràtiques».

Josep Enric Rodó és un intel·lectual representatiu de l'Amèrica llatina i en el seu verb se formula 'l sentiment d'aquelles races juvençanes i ardentes qui varen conquistar llur independència sots el magisteri de la França llibertadora de Valmy i de Jemmapes, que amb el mateix heroisme de 1793 defensa avui el dret contra l'agressió dels pobles:

Nosaltres les esperavem les nobles paraules de l'autor d'*Ariel*, i hem hagut fonda joia al conèixer-les, més a més essent ell, per la gloria de la nostra terra, català d'origen.

Agraim altament a la notable publicació d' art i d' idees modernes *Il Fuoco* que, sots l' intel·ligenta direcció de l' Antonino Foschini, apareix a Bolonya, les belles i laudatories paraules que endreça a la nostra Revista, i la distinció de transcriure fragments dels sonets del nostre Director publicats en el I fascicle de CVLTVRA.

Enviem des d' aquestes planes una fraternal salutació al nostre confrare italià.

Hem rebut de donya Clara Noble, viuda de l' excels poeta Joan Maragall, una atentíssima lletra remerciant-nos l' inserció, en el II quadern de CVLTVRA, del sonet inèdit intitulat *Al llibre en blanc de...*

EXCURSIÓ ANYAL
DE PROPAGANDA ECONOMICA MEXICANA
SOLAMENT CENT EXCURSIONISTES S' ADMETEN ANYALMENT

90 dies durant els mesos de maig, juny i juliol, de Mèxic a Europa:
100 excursionistes mexicans; i 90 dies durant els mesos d' agost, setembre
i octubre, d' Europa a Mèxic: 100 excursionistes estrangers. : : : :

Preus: \$ 1.250 en primera i \$ 1.000 en segona, compresos en aquest import tots els transports de mar i terra, permanència en les principals ciutats, hotels i gratificacions, tot de primera categoria. — Les dates de partença seran d' acord amb les que tenen establertes les línies de vapors i ferrocarrils, ja sia per Nova York o bé per Veracruz, amb dret de fer escales en les ciutats que desitgin visitar. Cada viatger pod efectuar-ho separadament, gaudint de totes les aventatges susdites, sense l' aglomeració molesta d' anar junts. — Persones ben relacionades atendran en cada població als viatgers.

JOURNAL OFFICIEL DE LA REPUBLIQUE FRANÇAISE, 21 août 1910.
— Déclaration du 20 août 1910. Excursion annuelle de propagande Économique et d' agrément au Mexique. — Société pour travailler au développement de tous ordres avec le Mexique.

LE SECRÉTAIRE GÉNÉRAL: JULI SEDANO